

Zápisky ze zajetí

rozepřeli a m. Moskali zabrali
velmi dlouhé. Dne 5. července jsme nastupova
Rusům jeden od druhého na dva kroky od sebe a
připraveni ku střelbě. Šli jsme
sem, pšenici, brambory, lesem, p
neviděl, avšak Rusové střelili o
den, tam druhý, tam opět nářka
seli růstat stát a rakopat se.
kávali ruský útok který přišel z m
krčili k zemi, ryjíc lopatkou
aspoň hlavu schovali. Rus
a děl tak se to vy

zápisky svého tatínka z dob ruského zajetí 1915-18
zpracoval Jiří Černý

Předmluva

V letošním roce to bude 100 let, co skončila první světová válka. Kdo válku nezažil, nedovede si představit, jaké utrpení a strádání lidem války přinášejí. Kolik miliónů nevinných lidí zahyne, kolik jich zůstane doživotně postižených a invalidních, kolik rodin je poznamenáno na duši po celý další život ztrátou svých nejbližších. Co materiální škod války způsobí a co historických a kulturních hodnot je zničeno.

Žijeme v dlouhém období, kdy občané vyspělejší zemí žijí v klidu a míru, mají zajištěnou práci, vzdělání, dostatek kvalitních potravin, kulturní a sportovní vyžití.

V návaznosti na příznivou situaci v Evropě a našemu zapojení do NATO (vojenský pakt států Evropy a USA) mohla naše vláda s platností od 31.12.2004 zrušit pod 146 letech všeobecnou brannou povinnost, kterou zavedl v roce 1858 císař rakousko-uherské monarchie, František Josef I. Díky tomu nemusejí mladí chlapi chodit k "vojenskému odvodu" a posléze nastupovat k výkonu vojenské základní služby. Tato byla v různých obdobích průměrně dvouletá a nástup se pohyboval po dovršení 19 až 21 roků věku. V posledním období to bylo 19 let.

Určitě je to velmi dobrá zpráva pro mladé muže, kteří neztrácejí dlouhý čas "hrou na vojáky" a mohou se plynule věnovat svému profesnímu vzdělávání, poznávat svět a získávat odborné a životní zkušenosti. Na druhé straně jsou i často pronášená "moudra" že vojna dělá z chlapců muže. Toto rčení něco do sebe má. Vojenská služba naučila mladé hochy kázni, pořádku a disciplíně. Také posilovala jejich tělesnou zdatnosti. Z dnešních chlapců mnohdy vyrůstají tzv. mámánkové. Jejich rodiče, zejména matky, jim poskytují dokonalý servis vysoko přes 25 roku věku. Možná by jim alespoň několikaměsíční vojenská služba prospěla.

Pro ilustraci, jak se vojna podepsala na osudech lidí, mohu uvést příklady mužů z naší rodiny Černých ze Zduchovic čp. 46.

Můj tatínek se narodil v roce 1891 za vlády rakousko uherské monarchie. Jeho rodiče byli chudí. Měli starou, dřevěnou chaloupku “pod došky” (střecha ze slámy). Obdělávali pár kousku polí, většinou pronajatých od sedláků. Měli deset dětí, z toho se jich osm dožilo dospělého věku.

Otec tatínka byl zedníkem, přivydělával si hraním na klarinet při tanečních zábavách, pohřbech i jiných příležitostech. V letním období pracoval na stavbách po celých Čechách, hlavně v Sudetech. Maminka s dětmi hospodařila na malých políčkách. Rodina si také přispívala na živobytí trháním a prodejem ovoce, které získávala výkupem z alejí u silnic a cest a zahrad občanů. Natrhané ovoce pak časně ráno, kolem třetí až čtvrté hodiny, vozila maminka na ručním vozíčku žebříňáku do šestnáct kilometrů vzdálené Příbrami, kde je na trhu prodávala. Podobným způsobem žila většina chudých rodin na venkově.

Do této těžké doby vyhlásilo v červenci roku 1914 Rakousko-Uhersko válku Srbsku. Záhy se zapojila řada dalších evropských států. Začala první světová válka. Ihned byla v celém rakousko-uherském mocnářství vyhlášena všeobecná mobilizace vojáků v záloze. Nejstarší tatínkův bratr Václav musel s dalšími do dvaceti čtyř hodin narukovat ke svému pluku. Okamžitě byli převeleni na srbské bojiště. Václav byl již za tři měsíce prohlášen nezvěstným. Padl v prvních řadách rakouské armády. Doma zanechal mladou vdovu a tříletou dcerku Růženku.

Takto postižených rodin byly tisíce. Jen z malé obce Zduchovice s počtem 400 obyvatel, zahynulo v první světové válce 18 mladých mužů (i otců rodin). Nutno poznamenat, že v této válce bojovala především pěchota, to je muž proti muži ve frontových liniích proti sobě. Ozbrojeni byli puškami s bodáky, ze zálohy je podporovali granátníci, těžké kulometry a dělostřelectvo. Těžké zbraně byly taženy koňmi, často po zastřelení koní i samotnými vojáky.

Můj tatínek absolvoval osm tříd obecné školy ve Zduchovicích. V té době nikdo, zejména na venkově, neměl vyšší vzdělání. Některé děti neměli ani dokončenou základní školu. Často začali předčasně pracovat, buď společně s rodiči nebo u jiných zaměstnavatelů za velmi nízkou mzdu. Mnoho se jich ani nevyučilo v některém oboru.

Otec se vyučil v tříletém oboru ševcem. Krátkou dobu pracoval jako tovaryš obuvnické firmy v Praze. Asi po necelém roce, 1911, se musel vrátit domů, protože mu vážně onemocněl jeho tatínek, který brzy na to zemřel. Otec poté pracoval se svou matkou a mladšími sourozenci v malém hospodářství. Živil se jak se v té těžké době dalo.

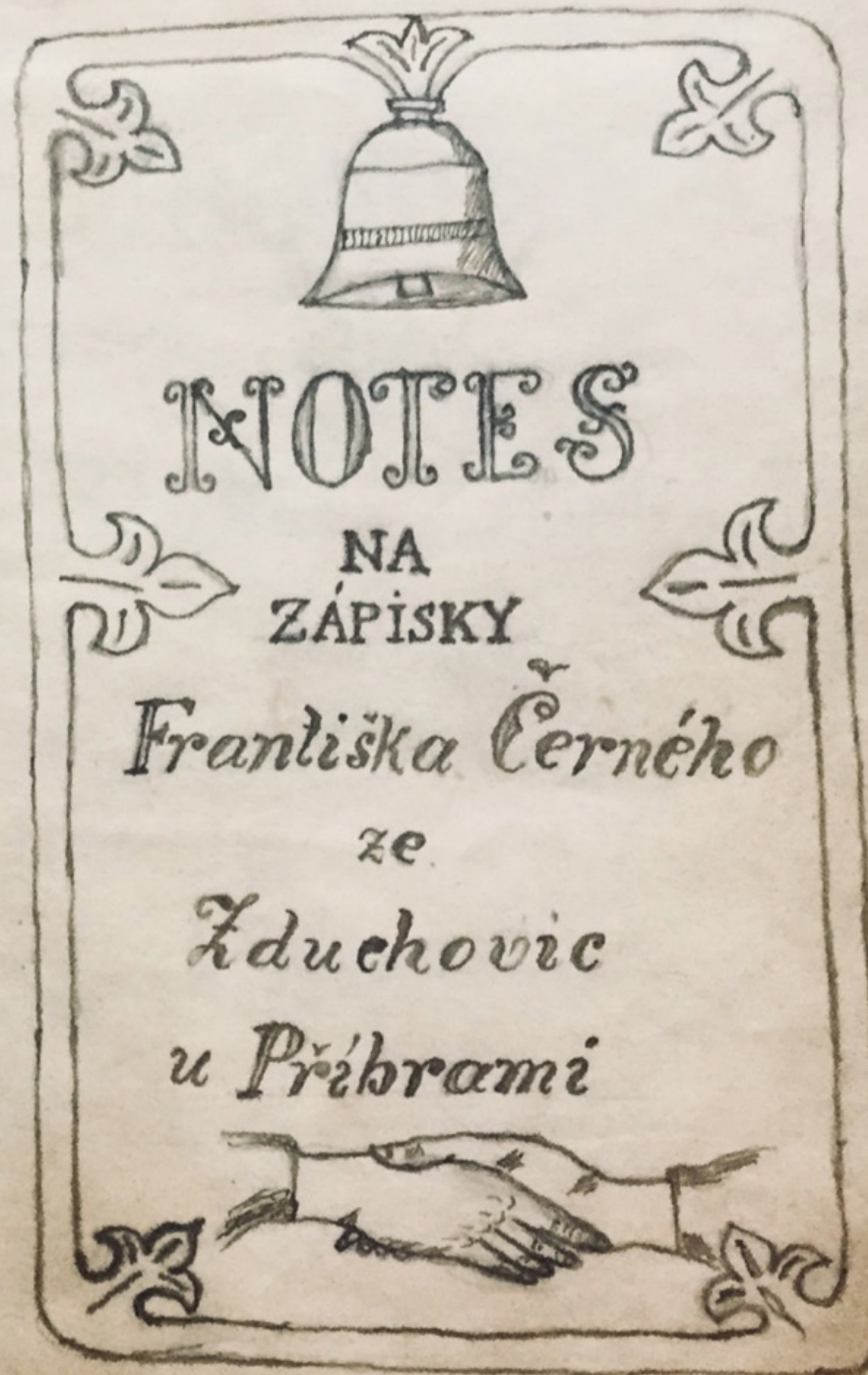
Po vypuknutí první světové války byl v druhé vlně také povolán do války “za císaře pána a jeho rodinu”.

Dále bych nechal promluvit jeho samotného.

Své prožitky z války si zapisoval do vojenského deníčku a posléze je přepsal do rodinné kroniky. Jsou to události neuvěřitelné a otřesné a přece autentické a pravdivé.

Sluh i písmo napsané před sto lety, by mohly být vzorem i v dnešní uspěchané době. Tenkrát se ještě vyučoval ve školách krasopis a psalo se ocelovými pery, namáčenými do kalamáře s inkoustem, při světle petrolejové lampy.

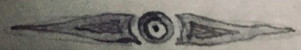

UPOMÍNKA
NA
RUSKÉ ZAJETÍ

z roku
7/7. 1915 a 10/12. 1918.

František Černý

K. K. Land. Inf. Reg. № 8.
Praha.

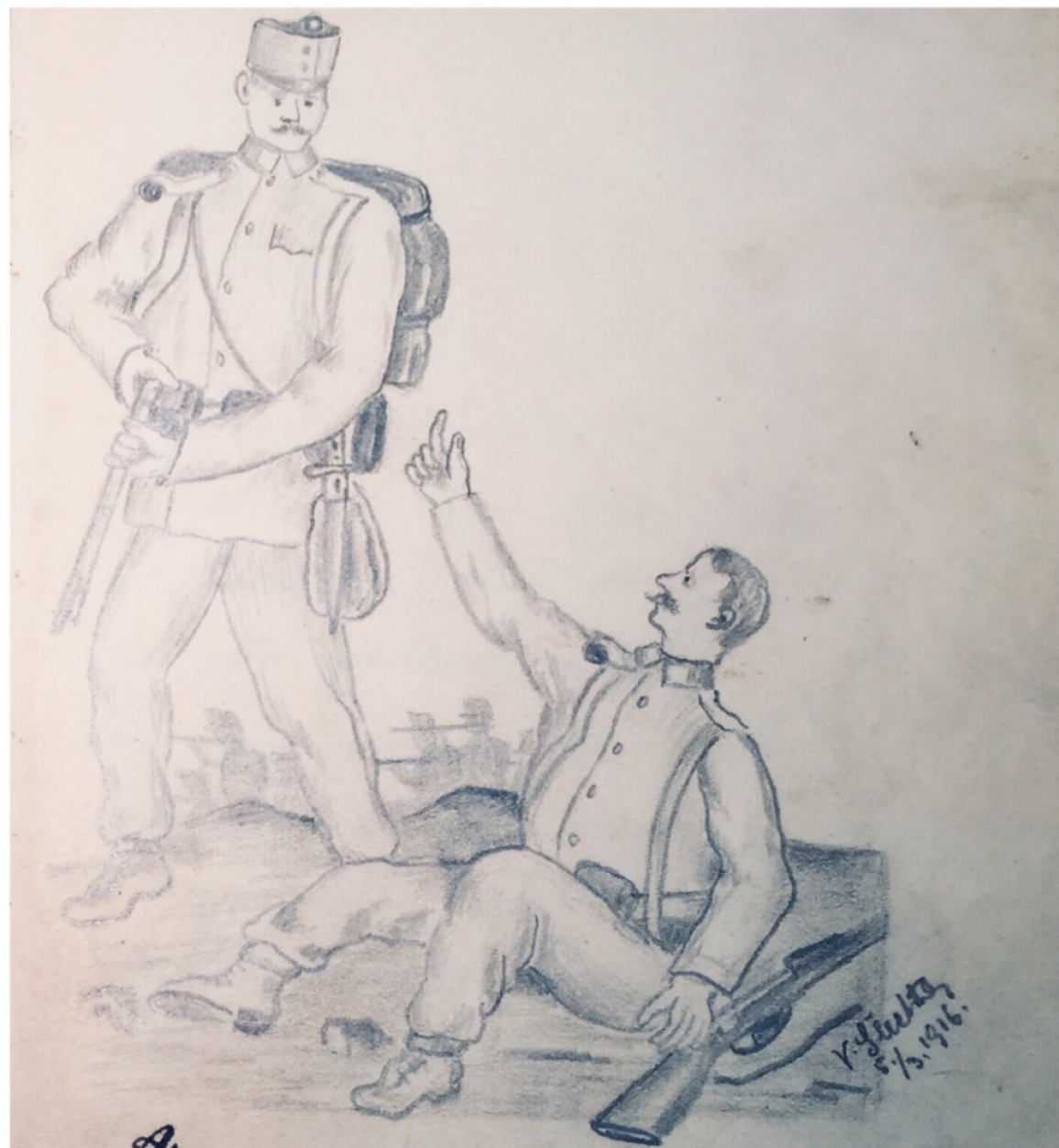

V roce 1915, 9. března byl jsem odveden k vojsku, a již 15. března 1915 jsem rukován do Benešova. Druhý den nás poslali a Benešova do Čes. Budějovic k 29. pluku zeměbr. kde jsem byl 14. dní. Potom nás vybrali několik set a odslali nás do Kalburku k 8. zeměbran. pluku a kterého sloužil můj starší bratr, t.č. již nevěstný. V Kalburku jsem se měl celkem dosti dobře. Byl jsem mezi samými českými vojáky. Zde jsme prováděli vojenské cvičení a připravovali jsme se do pole. Dne 2. května r. 1915 vyšli jsme a Helbrunských kasáren

jako marš batalion vypravení do boje na nádraží. Mužika nám hrála po ulici krásné marše, písně, němky na nás házely soken růže a květiny. Na nádraží nám zahráli hymnu „ Zachovej nám Hospodine, císaře a naši zemi“ a pak jsme nasedli do vagonů a jeli jsme přes Lince, Vídeň a Budapešť na Uherské Slovácko do Hissebenu, kde jsme měli čtrnáct dní polní cvičení. Tam jsem poznal první ty protivní a osklivé zvířátka vši, které vojáky po celou válku tak trápily. Po 14. dnech jeli jsme vlakem do Halicé (nyní Polsko) do Tarnova. V Tarnově již bylo vidět následek války, nádraží rozbito, telegrafní tyče zpřerázeny, okna v domech vytlučena a ranění vorili s fronty a bylo slyšet střelet a stěl, tak až jsme a toho poznali, že je fronta nedaleko. Z Tarnova jsme šli pěšky za Rusama, avšak nemohli jsme je dohonit neb naši je hnali až a Harpat kde je 2. května vytloukli se zákopů a hnali je rychle naspět, tak že jsme je nemohli dohonit. Po osmidenním pochodu jsme je dohonili, udělali jsme švarmlinii a druhý den jsme se s nimi srazili. Dělalí jsme nástup proti nim. Každé chvíle museli jsme padnout na zem, neb po nás stříleli puškami, šrapneli a granáty. V noci na nás Rusové udělali ostrou palbu, takže jsme museli se statečně bránit při nedostatečných zákopech, které jsme si na rychlo udělali. Palba trvala celou noc a já též statečně střílel a pušky až mě celé rameno bolelo, ovšem bez cíle tak že nemohu říci zdali jsem někoho zabil neb ne.

Druhý den počali Rusové opět rychle ustupovat neb je
naši na celé frontě odrazili a pronásledovali, tak se jome
je opět nemohli dohonit. Poole střelby se zdálo se že
brzy dostihnem, avšak hnali jome je opět q. drůi nežli se
zastavili a nám se vzepřeli. Nikdo kdo na vojně ne-
byl, si nemůže představit co jome na těch pochodech
zkusili. Dělalí jome denně 30 až 40 km pochodu Galicii
a Ruským Polskem, kde po cestách je samý písek v
kterém jome se bořili, tak se jome tahali nohy jako
se ráveji. Žízeň byla stále nesnesitelná neb to bylo
ke konci června kdy bylo strašné vedro, prachu se tá-
hlo na námi jako kouř, tak se jome byli uprášeni jako
kameníci. Lidé nám nosili ve vědračích vodu k cesti by
jome se napili, avšak my joměli rákáráno pít vodu pod
trestem uvázaní. Kterého vojáka důstojník spatřil že se
napil vody, byl uvázan. Když jome přišli na místo
odpočinku, byl uvázan ke stromu šňůrou na ruce a
nohy, tak se přímo visel a šňůra se mu kárávala
do rukou a nohou se někdy se stalo, že takový voják
omdlel a musel býti odvázan. Na štěstí já uvázan
nikdy nebyl. Stalo se, že jome marširovali celý den,
celou noc a ještě druhý den dopoledne bez přestávky,
tak se jome byli zemollený a utmáčený a říznivý, tak
se jome pili vodu a kolíje na cesti a tu jom si vzpoměl
na starou vojenskou písničku:

"Vždycky mě říkala, když mě kolíbala má drahá matička,
že mě dobrá loude a mě chutnat loude a kolíje vodička

"A, se opět domů vrátíš
ve svou milou dědinku,
vyříd' poslední pozdravení
pro ^{moju} milou matinku!"

Na pochodech jsme viděli celé vesnice vypálené a lesy
spáleny, ještě místem hořely, tak se bylo cítit nepříjemný
kouř a čmouř. Koně leželi leckde vprůkopu vlodělávali,
jiní již byli zchleptí, neb již kostry od ranního ozobání.
Lidé (Poláci) byli vystěhovaní někde vúdolí neb v lese,
vzavše sebou věci nejněžnější, koně, vix, a krávy neb prasce
husy, to všecko řvalo; lidé plakali, krávy hladem bučeli,
prasata se rozutíkaly po poli, tak se i nám bezohledným
vojákům z nich bylo líto. Kde jsme přišli na vesnici, že
tam obyvatelé žili, provili jsme je by nám prodali kousek
chleba a oni říkali: „Pán, nemá nic! Moskoli zabrali.“
Nebudu se o všem rozepisovat co jsme viděli a zažili, neb
by to bylo velmi dlouhé. Dne 5. července jsme nastupovali
proti Rusům jeden od druhého na dva kroky od sebe vřá-
lený pušku v rukou připravenou ku střelbě. Při jsme vřo-
stlým obilím, žitem, ovsem, pšenici, brambory, lesem, při
krácení by nás nepřítel neviděl, avšak Rusové stříleli do
nás stále, tu padl jeden, tam druhý, tam opět nářikal
třetí, tak se jsme museli růstati stát a zakopat se.

V zákopech jsme očekávali ruský útok který přišel a nena-
plání tak se jsme se krčili k zemi, ryjíc lopatkou jako
krtkové aby jsme aspoň hlavu schovali. Rusové stříleli
a puškou, a kulometu, a děl tak se to vyjadalo jako o sou-
sobním dnu, jako vpekce, neb to byla rána za ranou
země se chvěla, tak se jsem myslil že udeřila moje
poslední hodinka. Prápneli lítali vduchem, rozmontá-
vali se nad našimi hlavami, bily do nás, před nás a

za nás, granáty vyharovali do povětří písek, klinku
a kamenní tak se v noci to bylo příšerné. Mnoho mojích
kamarádů bylo zabito a ještě více raněno, kteří chodili
nebo je odnášeli na blízký stoh slámy a odtud je odvá-
řeli pryč od bojiště. Dva dny a dvě noci jsme se zde
udrželi bez jídla a pití jen jsme pojedli nějakou kou-
servu. Třetí den ráno byl rozkaz by jsme se stáhli zá-
kopem do levo do lesa. Když jsem přišel do lesa na
silnici, vidím jak všichni utíkají na rad. Utíkám
také, kuličky mi lítají okolo hlavy, přede mě, vidím
jak se vředy před mými nohama kaprášilo každou
chvilí kde dopadla kulička. Okolo nás to hvírdá, já
utíkám stále jako divý až jsem zmizel a dostřelou.
Na štěstí mě žádná kulka nerasáhla. Přijdu do ves-
nice. Zde naši vojáci od jiných pluků pomíchaných
hledají po chalupách co by našli k jídlu a já též jsem
pocítil nesmírný hlad a začal jsem hledat něco k jídlu.
V jedné chalupě jsem našel vařené brambory v hrnci na
kterých jsem si pochutnal, jak na nějaké pečince.

Celý den pak jsem hledal můj batalion až jsem ho
k večeru našel nepatrný obytek, kde již byli vojáci za-
kopaní proti Rusům. Já si musel svůj zákop rychle hrabat
neb Rusové na nás stříleli a blížila se již noc. Když
přicházel večer, viděli jsme jak na všech stranách hoří
vesnice, před námi, vlevo, vpravo, tak jsme a toho roz-
pornali že jsme obkličeni ze všech stran. Tu byl ráz
rozkaz od jednoho obloživanta od jiného pluku, neb

my jsme svého tam neměli, aby jeden muž který chce
ústupoval do radu a druhý udržoval zhen aby pak na
konec jsme mohli všichni utéct do radu ku svým.
Avšak nikdo z vojáků nechtěl utéct do radu, všichni
chtěli zůstat na místě a nechat se zajmout. Tu oblažtnat
nechal hlasovat jestli se máme dobrovolně zajmout
nebo budeme se bránit. Všichni se chtěli nechat dobrovol-
ně zajmout, hlavně já jsem chtěl poznat ruskou zem.
V tu chvíli vytáhl jeden voják z ruscaku košili, dal si jí
na kver, vyskočil s ní na zákop a mával s ní proti Rusům
aby nás viděli že se chceme vzdát. Rusové nemohli ihned
porozumět co chceme, stříleli stále, až asi po hodině
ustali ve střelbě a blížili se k nám. My jsme zaházeli
kver a patronašky a šli jsme jim vstříc. To se stalo
7. července večer r. 1915. Rusové nás sebrali, prohlédli, zda-
li nemáme u sebe nějakou zbraň, volajíce „Idi suda“
a vedli nás pryč dále do Ruska. Šli jsme celou noc až
druhý den do poledne kde jsme přišli na komando
do jednoho dvora, tam jsem dostal od jednoho ruského
vojáka polévku a prosnou kaši, jakou jsem ještě vřívotě
nejedl, vyhlížela jako vařené řito. Zde ještě odebrali našim
zajatecům mapy, nůžky, nože, šablunký (řemeny) aby se
nemohli snad protivit a někoho zranit. Já jsem si nůžky
a nůž na uposornění jednoho ruského vojáka, schoval do
čepice, tak že mě to nevrátili a měl jsem pak po cestě
čím ukrojit chleba. Musím teď poznamenat, že jsem
před zajetím utratil všechny peníze co jsem u sebe měl,

i stobolkou tak že jsem neměl ani za co koupit bučku.
Hledal jsem nějaký peněz, mohl si koupit salámu a buček
a bílého chleba dost a dost, neb v Rusku bylo ten čas
velmi lacino proti u nás v Rakousku. Za 1 slatku se
koupilo kus salámu že by se nasýtilo 10. lidí, neb ten
čas kráva stála 10. rublů, ovce 3. ruble, no kopejku 4. vejce
atd. Po dlouhém pochodu přivedli nás hladoví a vy-
hublí do města Lublína, kde nám stali „minář“ a ještě
ten den 8. července večer jsme nasedali na vlak a jeli jsme
přes stanice: Bríst, Minsk, Smolensk, Moskvu, Vladimír,
Kouky, Kourou a konečně jsme přijeli do Nižního Novgorodu,
kde nás stali do jedné pevnosti (Tjurny), odkud
jeme chodili do roboty. První moje práce v zajetí byla
trhat hečmánek na jednom dvorě u kadetské školy, musel jsem
od rána postříkané, na ulicích měst a samou psíkou
práci. Zde jsme byli 3 neděle a odkud jsme přijeli do města
Vjarna, na komando, kde jsme byli 14. dní při špatné stra-
vě a o hladu, neb jsme dostávali jen jednou za den jíst.
Chodili jsme na oběť hodinu cesty na nádraží a kluci na
nás pokřikovali „Austrijáci, zabijáci.“ Hlad zde byl veliký
nebo my jsme byli s fronty vyhublí a vyhladovělí tak že
by jsme pořád jedli a nebylo nač si koupit bučku.
Potom nás sebrali na 300 zajatců a odvedli nás do města
Narvy dne 16. srpna večer. (Narva jest překrásné město s vodopá-
dem.) Odtud pak jsme šli na přístav k řece Charově kde
jeme sedli na dvě lodě a přijeli jsme ráno do vesnice
Omítu na takový pořádný statek, kde jsme byli ubytováni

Vzpomínka.

Když časný chléb v Rusku
jeme jítali, tu častokrát
jeme myslivati na ten náš
český chlebiček, když ho
byl bochníček.

Když čej se no pítali,
tu denně jsme vzpomínali
na to naše české koflíčko,
když jest v něm dobré mlíčko.
Dy Boží, by jsme se mátili,
se sebrali vše doma spatřili;
v té naší české vlasti,
doutám, že budem šťastni.

Psalno na dlouhé chvíle
v Omítu 21. ledna 1916.
Fr. Černý

Touha.

Zabáčka malá, kni vetohnuta
chýše, kol ní jíst juro,
v ní zásmutek dyše.
Pláče v ní maticka, slíčky
roní, pro svého synáčka
rukama lomí.
Neplačte maticko, neplačte
více, utřete oči své,
shropané slzami líce.
Přijde Vám synáček
zase tak odražený,
v náručí Vašem
možt štěstí on slaví.

Fr. Černý.

a chodili jsme na robotu dělat novou silnici okraje les.
Denní plat náš byl 10. kopějek. Jídla bylo málo, ale od 1. list.
nám přidali 2 funty chleba, 12 alotníků cukru a $\frac{3}{4}$ funtu masa
na 1 den. Kdo nepracoval dostal všeho jenom polovic.

Dne 20. října již zde napadl sníh a ušel ležet, tak se byla
zima jako u nás o vánocích. Na štědrý večer jsme si též
postavili vánoční stromek a vzpomínali jsme každý na
své milé ve své dráze domoviny. Já jsem ten čas nedostal
ještě žádný dopis a domova ačkoliv jsem psal velmi čas-
to domů matce. Musím též doznat se toho času doma
hospodařila na chalupě matka se 18. letou sestrou Martou
a 14. letým Bohumilem.

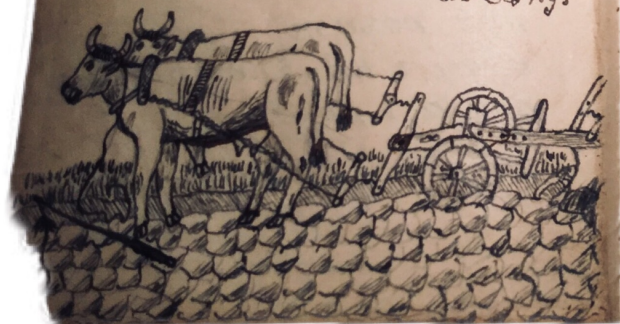
Učinitu jsme se stěhovali dne 2. dubna okolo řeky na horu
3. versty do Skorotína, aby jsme měli bliž na robotu. Zde
jsem byl do 19. června a odtud jsme přesídlili do nových
baráků do lesa, kamž přišlo k nám ještě 150 rajatců ze Lásek.
Zde naši lidé a nedostatečné potraviny dostali „kurí slepotu“
t. j. jak přišel večer tak byli slepý neviděli nic, ačkoliv
kdo tu „slepíci mlhu“ neměl viděl zcela dobře ku příkladu já.
Práci jsme zde dělali všelijakou: cestu lesem, kámen jsme
dobývali, nakládali na vozy, písek a lodě na nosítkách
nosili. V zimě jsme odhazovali navátý sníh a cest, dřívko
v lese řezali a štípali, silné sloupky bábou jsme natloukali a
cesty přes bažiny dělali. 10. července jsme se přestěhovali do
Vrchního Pěla na druhou stranu za řeku do stodol, by
jsem měli bliž na robotu. Chodili jsme na pilu řezat
prkna a slodělávali jsme práci na okopech, které dělali
civilové.

Dne 8. října r. 1916. odjeli jsme z Vrchního Pěla do Villén-
ské gubernie do vesnice Breslavských Luk, kamž jsme
přijeli 19. října, kde jsme pobýli do 7. listopadu a pře-
stěhovali jsme se do vesnice asi 6. verst vzdálené do-
Skurjat. V ten čas před naším odjezdem sestavili z nás
rajatců robotní batalion, který se čítal 28. mý dělil se
na 8. rot, po 300 mužů. Naše rota byla 8. a byla uby-
tována ve Skurjatech. Dlužno zarmoutit, že jsem dostal
do Vrchního Pěla 16. července 1916. kartičku z domova, že
moje matka zemřela nenadálou smrtí, což jsem nemohl
ani uvěřiti neboť matce bylo teprve 58. roků. Tuto zprávu
mi tak dojmula že jsem se rozplakal.

Rodné brázdy.

Rodné brázdy v šir i dál,
co mi vás jen Pán Bůh přal,
co jsem se vás naosival, naoral.
Kdo vás bude mít rád,
až já budu v hrobě spát,
kdo vás přijde posívat, zaorat.
Až té trávy naseté,
na mém hrobě rozkveté,
či, vy moje rodné brázdy
budete?

F. Černý.

Balada o všick.

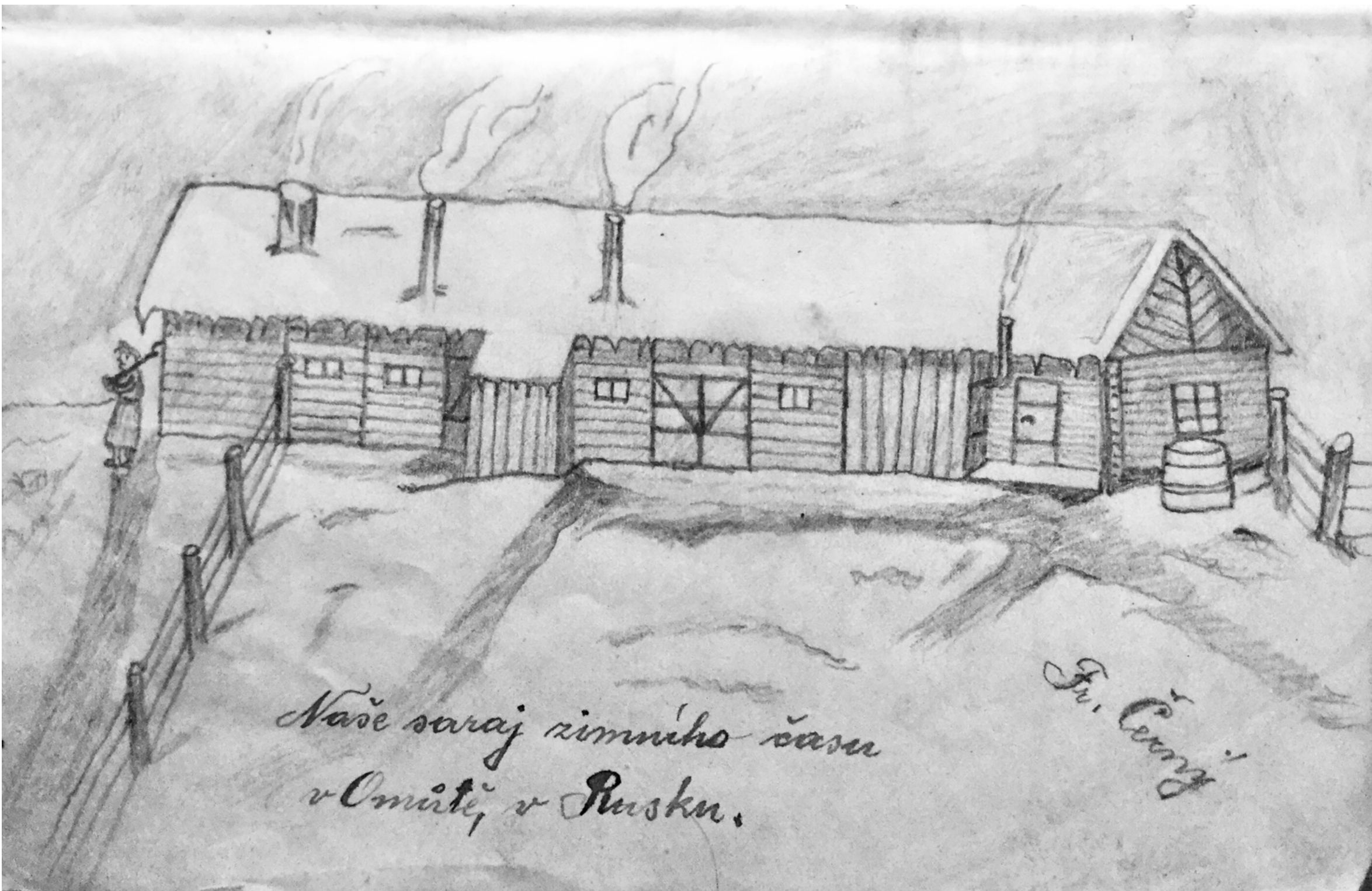
Již je tomu rok a půl, co moje
telo žou, a o moje právo do-
movski v mě košili se peou.
Ta malá zvíátka já kabijím
denně, však mavná moje ná-
maha, neb tvrdě jest to plémě,
jež dlouhá léta v tom Rusku
žije a krev těch bídných a nás
ubohých rajatců pije.
Tak něco bílých raděj mám
mě černé, ač ty oba druhy
jsou mě stejně věrné; a na
mojích raděch kdy pořadají,
že stím nesouhlasím nic
se nestarají.
Ktěl mi někdo doma v tvář:
"Ty jsi vůvák!" já jistě bych ma-
ravžil do něho starý krivák.

Ve Skurjatech jsme špatné časy prožívali, vaimě o bídné
stravě mezi špinavým a nevdělaným národem. Byli
jme ubytováni po chalupách, kde bylo nečisto; spali jme
na xeni na slámě. Pěsno jme vstali, vyprali trochu hoř-
kého čaje, kousek černého chleba a šli jme na robotu dě-
lat zákopu, těžkou práci s lopatami, kde byla hlína těž-
ká tak že jme byli celý udřený a přišli jme domů až
večer kde jme dostali řídkou polívku a trochu nemastné
čočovice. Na robotu jme chodili každý den, v neděli i ve
svátek, na každého počasí, na mrazí 40°, v sněhových vání-
cích, v dešti, nedostatečně oblečení a obuti a radarmo.
Na začátku května jme skončili robotu na okopech a já
začal dělat protýnky (kolec) hlininové, měděné a stří-
brné, které jsem nosil mezi vojáky do posice do rezervy
(na frontu) neb jme byli nedaleko na frontou.

Protýnky jsem prodával po poltínku t.j. ½ ruble, tak jsem
si vytelelal nějaké peníze na potřebu a na cestu po dráze
neb jme čekali rase na voljerd soltud.

20. května 1917. jme vyšli ze Skurjat a šli jme do městečka
Opša na železnu, úzkokolejnou dráhu. Dne 22. ráno jme
vyjeli s Opša a přijeli jme do města Druje na širokokolejnou
dráhu. Odtud jme jeli přes Drinsk, Pschor do Narvy, kde
jme vysedali a šli jme pěšky do města Vst-Narovy, které
leží na břehu moře Baltického, kamž jme přišli večer dne
26. května a byli jme nuceni spát na ulici města, neb
neměli pro nás žádné místo připravené. Časně ráno na
druhý den, převezli nás na druhý břeh řeky Narvy, kde
jme byli ubytováni v jedné vile 2. dny, soltud nás odved-
li do vesnice Venkulu, kde jme se ubytovali po chalup-
kách. Zde jme dělali dřevěný most přes řeku Roson.
Platili nám 15. kopějek denně.

Co se týče života, kde jme užili veselé chvílky života na
našeho pobytu v Rusku. Krásná krajina, kde ústí do sebe
dvě řeky; Narova a Roson a vlévají se do moře, do Fins-
kého zálivu u města Vst-Narovy lázeňského místa, kde
letního času bylo mnoho výletníků, kteří po lodkách jezdili
a koupali se v moři. Musím poznamenati, že zde na se-
veru letního času není žádné noci, sluníčko rajde na obzor
a světlo je pořád až ras do rána kdy slunce začne již
vycházeti s druhé strany.
Práci na mostě jme skončili 15. srp. a 16. srpna r. 1917. vyjeli
jme z Venkulu po parníku do Narvy, odkud jme vyjeli

Naše sraj zimního času
v Omutě, v Rusku.

Fr. Černý

večer v 10. hodin vlakem a přijeli jsme do Valku 18. srp.
v poledne. Odtud jsme nasedali na nízkokolejnou dráhu
a jeli jsme 30. verst daleko od Valku na náspad do Tajzoli
(stanice) kde jsme vysedali a šli jsme do jednoho dvora
do stodol kde jsme nocovali a chodili jsme si stavět
do lesa dřevěné baráky. Dne 9. září odstěhovali jsme se
do baráků a chodili jsme dělat nákopny po břehu řeky
Atá. Práca byla uchařející, neb zde byl přísek tak se
to lepší házelo slopatou. Práva zde byla obstojná, při-
dali nám cukru, masa, avšak chleba nám ubrali půl
funtu. Denní plat náš byl 20. kopejek, posléz 25. kop.
Obyvatelstvo zde ve většině šlo Estonci, Lotyšši a Němci.

Dne 15. prosince přišel rozkaz že práca na okopech jest
zastavena. a že již vůbec okopy dělat nebudem, což nás
potěšilo a ještě týž den, oslavovali jsme ukončení prácy
hudbou, zpěvem a tancem. Svátky vánoční jsme strávili
a nářvali v radosti, v naději, že již brzy přijde po tak
slouhé době toužebně očekávaný "mír".

Mír však nepřišel. Přišla ruská revoluce. Cár Miku-
lášev II. svrhli a nastoupil Kerenskiy, pak Lenin.

Rusko se stalo S.S.S.F. Republikou.

Isal se rok 1918. Vojáci bývalí sburtovaní utíkali s fron-
ty do svých domovů, vypověděli poslušnost oficírům, ste-
hali jim oficírské odznaky a jen někteří dobří vojáci
ostali na frontě. Bylo to v únoru r. 1918. přišli k nám
do baráků ruskí vojáci kteří byli na útěku před
Němci a přikárali nám, by jsme šli s nimi do nejbližší

vesnice kde nám dali každému po páru koní kteří
byli napřázeni do kanonů a do vozů a ujížděli jsme
řed Němci do vnitř Ruska. Němci když našli frontu
árnou a nikdo se jim nestavěl v odpor, nasedali na
ákladní auta, a na vlak a sobirali celou Ukrajinu.
a jejich rukou padlo nesmírně množství zbraní, vozů,
il, živobyti, obuvi a šatstva, neb vše bylo Rusy navede-
o k frontě a Němci vyví celou frontu bez boje sebrali.
a za týden přijeli jsme do města Pokova. Přijeli jsme
ost a tu lidé křičejí: Němci jsou ve městě, přijeli vla-
m. Představte si tu paniku. Lidé běhali sem a tam,
řlovali, plakali, ruskí vojáci se všech stran ujížděli
yč, tak že místem byly ulice roztlučeny povozama,
lidmi, neb nikdo z vojska nechtěl k Němcům do-
zjetí přijít, když již se těšili na domov. Aby tomu za-
ánili vyhodili Rusové most přes řeku do povětří.
líké skladiště s vojenským prádlem, šatstvem a botá-
y napálili, aby to Němci nedostali do rukou.
by rakouští nájatci vypřáhli jsme koně z kanonů a
ů, někteří napřáhli do saní, kamž naložili pro nás
pro koně živobyti. Všichni jsme nasedali na koně a
ížděli jsme tryskem pryč, celou maršivou noc od Pokova
v vnitř Ruska. Jeli jsme několik dní šrou Rusi,
řhovou plání, mrazilo až to praštělo, až jsme přijeli
v města Lugy. Zde ruskí vojáci co jeli s námi nechali
ně napřázeny v saních stát na ulici, došli si na ko-
isariát pro "loumašku" t.j. propuska a vojny, sedli na

na vlak a jeli domů. My rakovní majatelé zůstali
jme stát na ulici až se nás ujmul jeden komisar
bolševik, dobrý člověk, který nám stále říkal „tovaryši“,
a zavolal nás i s konmi do vojenských kasáren, kde
jsme koně uvázali do maštalí, nám vykáral byt
blízko koní v kasárnách. Na druhý den jsme šli krmít
a napájet všechny koně. Jelikož koní bylo mnoho a nás
majatelů bylo málo, (bylo nás asi 20) nemohli jsme
všecky koně řádně nakrmit ani napojit. Koně se hubli
shryzali všechny slámy a sloupy (které byly dřevěné)
a oslábli tak, že někteří nemohli vstávat, tak se jme
je museli zvedat. Za nějaký den jich odporazili asi
100 a odvezli je do města pro konsum, a 200 jich
prodali mučíkům. Nyní to bylo pro nás lepší.
já byl přidělen do konšského lazaretu, kde byli nemocní
a ranění koně v ošetřování. Druzi dostali každý po 1 píer.
koní a jezдили do města, na co si je komisariát zavolal,
nub a nás utvořili vojenský transport pro městskou
službu. Práce nebyla těžká, dostávali jsme 30. rublů den-
ního platu ku stravě a ošacení. Měli jsme nyní vol-
nost, neb jme byli pokládány za rovné s ruskými obča-
ny (tovaryši). Za krátký čas povolal mě komandýr trans-
portu za věstového do kanceláře, kde jsem byl u telefonu.
V Rusku aštila revoluce. Trocký nejvyšší velitel vojenské
moci sbíral dobrovolce do „Krásné armije“ t. j. „Rudé
armády“. Do „Krásné armije“ se dávali i rajatci Češi,
Maďarí, Němci za dobrý plat. Jak se z Čechů a Slováků

utvořilo „Česká družina“ a pak celá československá brigáda,
nebudu se rozepisovat, neb to přinesou dějiny. Jenom to
mohu pomámenat, že ten čas, co jsem byl v Luge odjíždělo
české vojsko z Ukrajiny přes Sibiř do Vladivostoku. Trocký
nařídil české vojsko odbrojit. Oni však neposlechli a tudíž
nastal mezi nimi boj na život a na smrt. Musím pomá-
menat, že do českého vojska jsem neměl příležitost se do-
tati, neb jme byli stále na severu a emisari k nám ne-
složili ačkoliv jme o všem věděli neb jme v novinách
všeho se dočetli. Ten čas na ruské revoluce nebyl nikde
pořádek, rákony nebyly, co bylo staré, carské, vše sničili
všecky poremkové knihy a soudní spisy spálili; jen v Luge
jme spálili celé skladiště knih a spisů. Soudy řádné
nebyly, čitnictvo nebylo, státníci nebyli. Pořádek dělalo
vojsko pod vedením voj. komisariátu. Ten čas kdyby něk-
do někoho robil, neb něco ukradl ani nebyl souzen.
Kdyby však někdo se vyjádřil špatně proti nové vládě,
byl bře všeho soudu bez milosti zastřelen. Moji kama-
rádi vozili ty mrtvolky v noci na město do jám kde je
pohřbili. Chudému pracujícímu lidu bylo dobře i sedlá-
kům, avšak boháčům bylo ale. Kdo měl 4. přípych. pokoje
ponechali mu jeden a kuchyni a druhé pokoje musel dát
chudým lidem i s nábytkem. Neb když měl mnoho
řatstva, tak mu ho vzali a rozdali chudým lidem.
Boháčům ten čas nesměl nikdo sloužit, museli si milost-
pani sami vařit, práť, ašívat, Páni generálové si mu-
seli sami pracovat boty co jakživ vřívotě medítali.

Bývalí carský oficíři a generálové kteří ráivotě nic ne-
dělali museli se chytat všelijaké práce aby se udrželi,
nebo nedostávali řádnou pensii. Nejvíce dělali metare
na ulicích. Ten čas si byli lidé všichni rovni. Kdo pra-
coval dostal jíst, kdo nepracoval nedostal nic ať byl
bohatý, učenný, nebo chudý.

Toho času, měli Němci raboranou a obranenou svými
vojsky celou Ukrajinu která jest velmi úrodná, a Čecho-
slováci měli obranenou celou sibiřskou magistrálu, tak
že nepropustili do středního Ruska, které ^{je} studení a
tudíž málo úrodné, nijaké potraviny. V Rusku nastal
nesmírný hlad, takže kdo to neraril ani by tomu
nevěřil. Všecky potraviny stoupsali v ceně do ohromné
výše. Jeden 2 kg bochníček chleba stál 100. rubli t. j. sto
rubli a ještě si ho musel přinést z venkova. Městští
lidé byli hubení, pekařské krámy byly zavřeny neb se-
měli pekaři řádnou mouku, řeznické krámy rovněž.
Prodávala se jen konina a to ještě na lístky a musel
čekat někdy celé psůl dne než se na něho dostalo funt.
polochcípstého masa. Kdo měl nějakého přítele na venkově,
ten ještě se tak trochu najedl ale velmi draho.

My u transportu jsme ráčali mít také hlad, peníze jsme
měli ale nemohli jsme si na ně nic koupit. Dostávali
j jsme malíčko chleba, k obědu jen polívku zelnou neb
bramborovou, někdy koňské maso, (když nám chtěl
kůň cheipnout, tak jsme ho rosbili.) Chodili jsme jako
duchové lehký neb jsme byli hubení a slabí.

К. Горкунов
ЛУГА
ПОКРОВСКАЯ 54.

Přišel 28. říjen r. 1918. Ruské noviny psali, že jest ko-
nec války, že vojáci ze všech front ujíždějí do svých
domovů. Koupil jsem si „Ruské Slovo“ a četl jsem ka-
marádům Čechům (nebo já znal dobře číst po rusky) že
máme samostatný stát, sokolové že všude navádějí po-
řádek, v Praze že jsou vztýčeny prapory, lidé jdou, cho-
dí pražskými ulicemi provolávají „Ať žije československá
republika.“ My pocítili v sobě blažený pocit a nesmírnou
touhu jít domů do své vlasti, do svých domovů.

Jednoho dne přišel rozkaz, kteří rajatci chtějí, že mohou
jít ihned domů. Tu jsme se dlouho nerozmýšleli a ihned
jeme se vydali na nádraží k vlaku. Ostali u transportu
toliko tři: Stanislav Krupka, který se právě oženil s ruskou
dívkou, Josef Černý, a Antonín Daněk. Všichni Moravani.
Odvezli nás přes Novgorod do Petrohradu (nyní Leníngrad)
kde jsme čekali ani týden až se nás sejde dostatečný po-
čet na jeden vlak. Chodil jsem každý den do biografu,
a prohlížel jsem si město, Něvskij prospekt, Zimní palác,
řeku Něvu a jiné významné budovy. Zde v Petrohradě
jsem si koupil pěkné stříbrné hodinky se řetízkem na
památku. Když nás bylo určitý počet na vlak tak nás
bolševická vláda dopravila na hranice Ukrajiny, kde
nás přebrali Němci a šli jsme pěšky do města Homelu.
Zde jsme nechtěli věřit ani svým očím. Na rynku bylo
na krámkách, bílého chleba, bulek, salámu, ovoce,
takže kdo měl peníze mohl si koupit co chtěl a nemu-
sel tlapet hlad. Já měl přes 1000 rublů a proměnil

jsem si je od lidí na rakouské hranice, tak že jsem měl
2.200 Kč t. j. dvatřicet dvěstě korun motorjeh peněz.

Čekali jsme role několik dní až se utvoří transport, že
nás Němci odešlou domů, avšak trvalo to již 4. dny, my
stále nejeli a v kůlně kde jsme spali byla velká tíma.
Tu jsem se sebral s jedním kamarádem zvaným Přerostem
a šli jsme na nádraží, kde jsme sedli do vagonu který
byl připjat k nákladnímu zboží a jeli jsme na své útra-
ty k domovu. Jeli jsme několik dní pomaloučku, poně-
vadž jsme často přisedli do jiného vlaku až jsme při-
jeli do městečka Larvy. Zde jsme ušitli stát celý den
nebo žádný vlak jiný nejel. Ptáme se, kdy pojedou nějšký
vlak ke Kovelu? Řeklo se nám v poledne, pak večer.
Kotím se nás nashromáždilo plné nádraží a plná čí-
kárna lidí. Byli tu rakouští rajatci, ruští rajatci
civilové, ženy i muži. Čekali jsme stále celý netrpělivý a
zmrzlý když tu najednou jako když hrom uhodí pa-
dne ráno do bufetu a kanona, pak začla střelba a pušek,
šklo se začla rypat s oken. Na ráz jsme všichni popadali
k zemi, pod lavice, do vody, neby jsme narobili za celý den
do čekárny snít a on se tam rozhrál. Vše se válelo v jed-
né směsici, rakouští rajatci, ruští rajatci, ženské vše
v jednom chumblu. Střely nás přeletovali a od xolí se
odráželi také mrazi a nás byli raněni. Trvalo to asi
2. hodiny, na to střelba utichla a my utíkali jedněmi
dvěřmi a jedním směrem pryč do polí. Asi za hodinu
jeme přišli s Přerostem do jedné chalupy kde jsme se

ohráli. Šli jsme celý den přesky až se na nás setmělo.
Byli jsme v lese. Hledali jsme nějakou permikovou chaloup-
ku, kde by jsme přenocovali. Naštěstí jsme ji brzo našli,
avšak špatně jsme se vyposali bylo v ní rima jako venku.
Druhý den ráno jsme přišli ani v 10. hodin na stanici ob-
chůz, kde jsme sešli opět na vlak a jeli jsme do Hovelu.
Na cestě ve vlaku jsem prodal housle, které jsem sebou po
celé cestě nosil hned za 20 Kč. Bylo jich škoda.
Po cestě do Hovelu jsme se dozvěděli že ta střelba do nádraží
v Tarnech byla od Ukrajinců. Němci jim a rekvirovali
obilí a dobytek. Měli toho 2 vlaky v Tarnech připravený
k odjezdu do Německa a oni jim to v noci opět vzali.
V Hovelu byl rakouský konsulat, kde jsme dostali každý
rajatec 100 Kč na cestu. Zde a nás rajateci svázali na vlak
a vezli nás již nepřetržitě až do Moravské Ostravy.
Zde nás rozdělili na dva díly jedny jeli do Bech a druhí
do Uher. 14. prosince jsem přijel do České Třebové večer.
Zde jsem čekal na jiný vlak až pojedete ku Praze. Zde
již jsem slyšel svůj rodný jazyk, svou mateřskou řeč.
Jeden mladý voják hrál na harmoniku druhí s ním
zpívali písničky: „Když jsem marširoval ku hranici“ a
„Za tou naší stodolčkou“. Představte si ten pocit a tu
radost, neb do všech šíl mě vjela jiná krev, tak se jsem
byl jako v jiném světě když jsem slyšel samou českou
řeč. Druhý den v 6. hodin ráno jsem přijel osobním
vlakem do Prahy, bylo to 15. prosince r. 1918. V Praze jsem
čekal celý den až do 8 $\frac{1}{2}$ večer na vlak který jel ku Příbrami.

Opřel noci přijel jsem vlakem do Příbrami. Vystoupím
z vlaku a tu mě raději v čekárně jeden člověk a ptá se
odkud jedu? Já pravím: z Ruska. On povídá sedněte
si zde na lavici, pak přijde doktor a prohlédne vás
zda-li jste zdráv. Čekám čtvrt hodiny, když nikdo
nepřicházel zvednul jsem se a běžím přes Příbram na-
horu okolo kostela sv. Jakuba k mýtu (ani jsem se v hos-
podě nestavěl) k Hájiům, k Jablaní až jsem byl doma
ve Žduchovicích. Po cestě jsem si myslil kdo pak v moji
chalupě hospodáří, kdo mě přivítá? neb jsem do Ruska
již dlouhý čas rodný dopis nedostal.
Přijdu na dvorek, zaklepu na okno, tu se mi ozve chla-
pecký hlas: „Kdo je?“ Já zvolám: Otevři Bohumilku!
A on křičí! Martičko vstávej! Frantík přišel, jdi mu
otevřít. Martička přišla otevřít a již jsme si padli do
náručí. Ten chlapec nebyl bratr Bohumil, to byl 14. letý
bratranec Frantík Chvátalů ze Řadov, který pomáhal
sestře pracovat v chalupě. Přinesl jsem si z Ruska pyř-
lik čaje, pytlík cukru, koupil jsem v Praze láhev rumu
o které věci bylo t. času běda. Marta ihned rozdělala
pšen, a při čaji jsme si vyprávěli co jsme zažili, jeden
i druhý po celou dobu války. Musím poznamenat, že
na vojně i v zajetí, jsem neměl ani jednoho kamaráda
ze vsi ani z okresu, Po celou tu dobu jsem byl mezi
samiými cizími lidmi, stočťemci, Rumíny, Poláky, Srby,
Italiány, Maďary, Rusíny, Čechy a Moravy, Slováky, (Hajáci)
a kterými jsem se dorozumíval ruským jazykem.

Co jsem na vojně a v zajetí všecko prožíval, narnačil jsem
v této knize jenom částečně, nebo něco jsem již napomněl a
potom by to bylo moc dlouhé. Ten čas co jsem byl na vojně
sestra Marta hospodařila doma od 16. roku s bratrem Bohu-
milem. Ještě Bohumilovi se chtělo do světa, odešel do
Prahy s jedním železničářem zvaným Krauskopem který
chodil k Martě pro mouku a on mu tam zaopatřil mís-
to státní, u železnice. Doma si musela sestra na mužskou
práci přijednat. Dohled na hospodářství vedl švagr Josef
Hampajs, který mi vyplatil u hospodaření peněz 836 Kč,
t. j. osmset třicet šest korun, když jsem přišel domů.

Nyní jsem se dozvěděl že moje matka jela s Bohumilem
do Píbrami do trhu. Pod vysokým vrškem na Hlájemi
vypadla z voříku na silnici, odharila si mozek v hlavě,
musela být dovezena do příbramské nemocnice, kde
za tři dny zemřela dne 14. května r. 1916. Pohřbena by-
la v Kamýku dne 16. května 1916. Věčná jí paměť!

Na světě málo radosti užila, její život byl samá práce
a utrpení a starost o děti. Po matce jsem podědil
druhou polovičku usollosti č. 46. a měl jsem vyplatit
svým sourozencům a toho věna a to: Marii 1050 Kč
Martě 1050 Kč, Bohumilovi 1050 Kč, Františce 1050 Kč, Aně 100 Kč
a Antonii 100 Kč, Růžence Pospíšilové ochovance 200 Kč. Celkem
dohromady sumu 4.600 Kč t. j. čtyřtisíce šest set korun.

Po dobu války a ještě 2 roky po válce byla v Čechách velká
bída o živobytí, tak že městské obyvatelstvo chodilo da-
leko pěšky do vesnic s roncema pro mouku, platit za ni

řádnými věcmi jako sátekem, obuví, kůží, dřevem a j.
Chodilo lidí celé procesí s ruscákama.

Po mém příchodu z vojny jsem se ujmul hospodářství
které bylo doposud v dobrém stavu a hospodařil jsem se
sestrou Martou 1 rok a pak jsem se oženil.

Tím končí tatínkovy zážitky vojenské a začíná období jiné. Období
těžké práce drobného zemědělce a otce pěti dětí, z nichž já jsem
byl ten nejmladší.

V druhé části knihy navazují vzpomínky na mou vojenskou službu,
kterou jsem vykonával v letech 1955-58.

Psáno v zimě 2017, ve Zduchovicích